

Konversioner til jødedommen

Fortællinger om symbolsk religiøsitet
og eksisterende identiteter

Af Anne Boukris

Taget fænomenets lange historie i betragtning er undersøgelser om konversioner til jødedommen relativt få. Og de tilgange, der dominerer den eksisterende forskning er analyser, der ikke giver anledning til at forstå den enkeltes bevæggrund for at gennemgå en så kompleks og mentalt krævende proces som en konversionshandling.

Det vil sige, at vi gennem den eksisterende forskning ikke får tilstrækkelig indsigt i de psykologiske og sociologiske tendenser, der tegner årsags- og handlingsbilledet for den enkelte. En afgørende årsag til fraværet af mere identitetsorienteret forskning og viden om konversion til jødedommen ligger muligvis i den grundpræmis, at jødedommen ikke er en missionerende religion og derved er fortællingerne og den "interne" udvikling meget mindre synlig og italesat. Men et andet og mere både relevant og plausibelt argument er, at jødisk identitet ikke kun kan betragtes som en religiøs identitet, men også som en kulturel og mere eksistentielt funderet identitetsmæssig relationel sammenhæng. På den baggrund skal konversionsforskningen derfor også inddrage andre teori- og metodetilgange, hvor traditionel konversionsforskning almindeligvis drejer sig omkring udviklede modeller for religiøs konversion. Kigger man på den eksisterende forskning om konversion, som imidlertid er temmelig omfattende, tager størstedelen af forskningen udgangspunkt i konversioner ind i eller fra en kristen kontekst. De seneste 10 år har interessen dog været stigende i relation til konversioner til Islam, se bl.a. Kate Østergaard og Tina Jensens forskning og min egen specialafhandling i *Identitet i Bevægelse* fra 2000 (Ros-

kilde Universitetscenter). Gennemgår man forskningen om konversion til jødedommen finder man dog en del publikationer, som ikke har en decideret religiøs/religionsvidenskabelig vinkel på fænomenet. Forskningen er primært foregået i den amerikanske kontekst. Tilgangen til konversionsfænomener betragtes her bl.a. gennem blandede ægteskaber. Det fremgår da også i studier af blandede ægteskaber¹, at 95% af alle konversioner til jødedommen i den amerikanske kontekst er forklaret med at være part i et blandet jødisk/ikke-jødisk ægteskab/parforhold. Endvidere fremgår det, at 25-30% af alle ægteskaber mellem jøder og ikke-jøder ender med at den ikke-jødiske konverterer til jødedommen. Der findes således ikke undersøgelser, foruden den nævnte undersøgelse af Egon Mayer og Nava Lerer fra 1995, der beskæftiger sig med identitet og konversion som en parallel til den religiøst baserede konversionsforskning.²

Litteratur og forskning om konversion til jødedommen udgør en større mængde af teologiske og historiske analyser, herunder den såkaldte responsalitteratur (se f.eks. Joseph Rosenbloom: *Conversion to Judaism - from the Biblical period to the Present*. 1978 & Paul Scialitti: *A letter written to the Jewes by Rabbi Moses Scialitti - a Jew of Florence baptized June 14, 1963*. 1985 & Hanne Trautner Kromanns *Skjold og Sværd*. 1990) og et antal håndbøger i genre 'How to do it'-litteratur. (se f.eks. Anita Diamant: *Choosing a Jewish life - A handbook for people converting to Judaism and for their family and friends*. 1998 & Alexander Donin's *How to be a Jew*. 1972).

Konversion er et antikt fænomen med sekulære modernitets karakteristika. Proselytisme og konversion er antikke fænomener. I virkeligheden lige så gamle som jødedommen. Holdningen til konvertitter har altid været afhængig af, hvordan jøder generelt blev opfattet og behandlet i de samfund de levede i og var borgere i. Ifølge jødisk tradition var de første proselytter Abraham og Sarah. Og historien om den arketypiske jødiske konvertit, Ruth, som var gift med en jøde, er netop en central fortælling i jødedommen om: hvordan en ikke-jøde er med til at opretholde, forsvare og styrke den jødiske minoritet. Hun forblev loyal hele sit liv over for sin jødiske mands ophav – også efter hans død. Hun erklærede: ” – hvorhen du går, går jeg med, og hvor du bliver, bliver jeg; dit folk skal blive mit folk, og din Gud min Gud; hvor du dør skal jeg dø og der vil jeg blive begravet.” (*Ruth* 1:16-17). Historien afspejler ligeledes en tendens i moderne konversionsfortællinger. Det er fortællinger om blandede ægteskaber, loyalitet og udviklingen af nye identiteter og nye identifikationsgrundlag. Ruths deklARATION kan ses som et udtryk for tilhør og som en troskabsed til den jødiske nation/minoritet. Der er også andre historiske beviser på tilnærmelser til jødedommen i både det persiske rige, i den hellenistiske periode og i Romerriget. Kilder fortæller f.eks., at mange persiske og romerske borgere begyndte at observere shabbath.³

Konversioner og moderne jødiske identiteter

Assimilation er defineret som 'at miste sin identitet' i processen med at optage andres traditioner, ritualer og værdier. I mange jødiske sammenhænge er det en dominerende antagelse, at blandede ægteskaber og sekularisme tilskynder til assimilation. Dette gælder især børnene af blandede ægteskaber. Et emne der vedvarende berører et penibelt spørgsmål om, hvornår man er jøde, hvordan man er jøde og hvem der er jøde. Surfer man rundt i det virtuelle transnationale jødiske univers, findes der en række offentliggjorte undersøgelser om udviklingen i de jødiske samfund se f.eks. www.jpr.org.uk.⁴ Undersøgelser-

ne har typisk fokus på jøders religiøse og sekulære praksisser, relationer til Israel, blandede ægteskaber og kultur som kollektivt identifikationsgrundlag. En gennemgående betragtning i undersøgelserne er dels, at jødedommen og jødiske identiteter reelt er udsat for en omfattende assimilationsproces, og dels, at sekulære identifikationsforhold som kultur, Israel, symbolsk religiøsitet⁵, transnationalisme mm. på én og samme tid har betydning for den stigende assimilation og samtidig er med til at styrke jødiske identiteter. Det er dette skisma mellem assimilation, sekularisme, kultur og symbolsk religiøsitetets betydning for jødiske identiteter, hvor konversionsfortællingerne udspringer fra.

I 1969 beskrev Frederik Barth hvordan etniske grupper opretholdes af udefrakommende.⁶ Den tanke har været kilde til stor inspiration i den undersøgelse artiklen her bygger på. Betragter man konvertitter som de ”udefrakommende” der er med til at revitalisere, videreføre og redefinere jødiskhed og jødiske fællesskaber, fremkommer en meget kompleks forståelsessammenhæng og en lang række spørgsmål til hvad det moderne jødiske består af; er jøder f.eks. en etnisk gruppe? En nation? Et folk? En religion? eller en befolkningsgruppe, der lever i diasporaen i periferien rundt om Israel. Med andre ord hvordan er Israel central for jødiske identiteter? Udgør jøder et transnationalt identitetsnetværk? En politisk anden? en teologisk filosofisk forudsætning for kristendommen? Eller er jøder blot en til enhver tid religiøs minoritet og ikke en etnisk-kulturel minoritet? Alle spørgsmål er omdrejningspunkt for analysen af konversionsfortællingerne. Spørgsmålene er med til at belyse hvorfor fortællingerne ser ud som de gør, og samtidig medvirker fortællingerne til at belyse hvordan moderne jødiske identiteter ser ud i dag.

Fortællinger om konversion til jødedom og jødisk identitet

De følgende betragtninger udspringer af en undersøgelse hvori syv personer har fortalt om deres oplevelser med og om at konvertere til jødedommen

og ind i en jødisk kontekst (et værdisystem, et kulturfællesskab, et identifikationsparameter og et socialt fællesskab). Ved det første indtryk fremgår det af fortællingerne, at jødedommen som religion ikke er centralt placeret som forklaring på konversionen. Mødet med jødedommen er ikke et møde med en tekst. Det er et reelt møde mellem mennesker, der identificerer sig som jøder, uanset den meget store mangfoldighed af jødiske identiteter der findes. I samme møde identificerer den jødiske kontekst sig med konvertitterne og deres forsøg på at identificere hvem og hvad de konverterer til. Det er derfor både individet og gruppen, der markerer konversionskonteksten. Og det er præcis det, som opstår i mødet mellem de udefrakommende konvertitter og den jødiske kontekst og jøder, der vedligeholder og markerer det jødiske.

Identitet bliver således et resultat af mødet, relationerne og de samfundsmæssige betingelser for den jødiske kontekst og det jødiske samspil og relationer til omverdenen – den ikke-jødiske kontekst. Der er derfor ikke noget statisk jødisk og noget statisk ikke-jødisk. Identitet og identifikation udgøres bl.a. af en grundeksistentiel ambivalens, som har stor betydning for hvorledes konvertitternes fortællinger forklares og belyses. Denne ambivalens, en form for indre modsætningsforhold, er indeholdt i den selv-kerne-søgen som identitetsdannelse og identifikationsprocesser også er. Det ambivalente består i, at der søges efter en kerne, som kun eksisterer i lyset af selve denne søgen.⁷ Identiteter er aldrig singulære, men multiple og konstruerede på tværs af forskelle.⁸

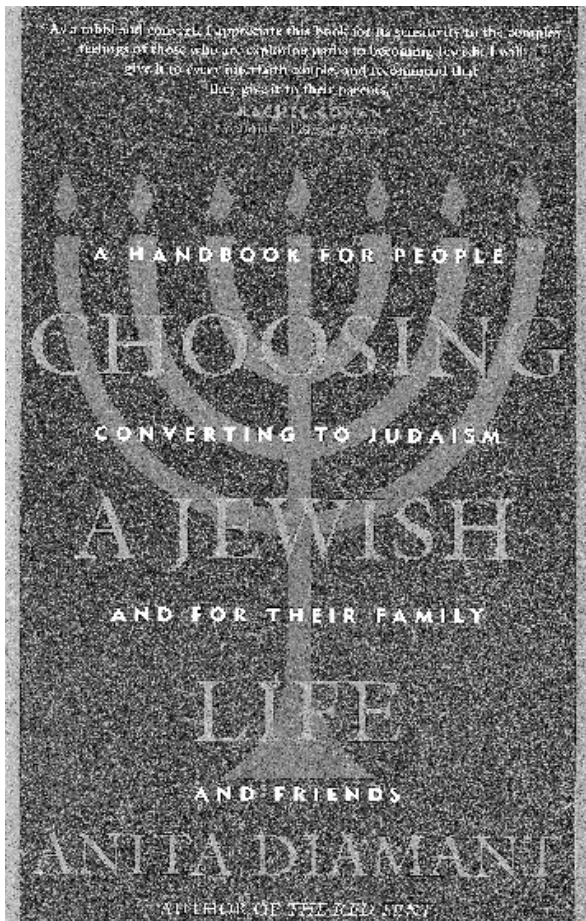
I relation til jødisk identitet er både historiske og moderne jødiske identiteter og jøder beskrevet, analyseret og italesat i allosemitiske (græsk for andethed), philosemitiske (egen-myte – en romantiseret stereotyp) og antisemitiske (en racemæssig stereotyp) diskurser. Stereotyperne har, på hver sin måde, indflydelse på det man konverterer fra og til. Individet konverterer nemlig ikke blot, som nævnt, til jødedommen som en tekst og en tekst-

tolkning, men til en civilisationshistorisk fortælling og en mængde tungtvejende myter om ét folk og dette folks samfundsmæssige andethedsposition. Samtidig er gruppens eksisterende selvforståelse et væsentligt udgangspunkt for at kunne kontekstualisere og beskrive jødiske identiteter og konversionens rammer for den medfølgende identitetsdannelse – og identifikationsproces. Det er her afgørende at kigge på det 20. århundredes symbolske udtryk for opmærksomheden på identitet og gruppebevidsthed/identifikationsprocesser, som ifølge Herbert Gans⁹ handler om hvorledes de symbolske udtryk afspejler behovet for en slags selvopretholdelse, men dog uden strukturelle sammenhænge og afsondret fra vedvarende etnisk-religiøse kulturer. Med andre ord kan de etniske og religiøse identiteter, individer og grupper få mange former så længe de ikke kræver stærke religiøse bånd og kontrakter, og så længe disse ikke intervenserer i den personlige og private livsstil. Her taler Herbert Gans om rejser til gamle kulturer, engagementer i etniske organisationer, lejlighedsvis deltagelse i religiøse ritualer/helligdage og tiltagende hjemlige ritualer forbundet med f.eks. shabbat eller pessach. Mennesker tiltrækkes, ifølge Herbert Gans, af, eksempelvis, at fastholde sin etniske identitet som jøde på den mest passende og komfortable måde.

Konversionsfortællingerne

Via konversionsfortællingerne kan vi få adgang til en kontekst af jødiske identiteter og jødisk religion, som kun kan skildres af de der kommer 'udefra'. Udefrakommende søger jo netop efter klare rammer for konteksten. De søger grænser og koncepter, der kan skabe rammerne for deres identitetsdannelse og definere hvad der har betydning for at blive inkluderet.

Undersøgelsen af fortællingerne fandt sted i København i 1999. Fortællingerne refererede til konversionsprocesser foregået under to forskellige rabbinere. Det fremgår af fortællingerne, at rabbinerne havde meget forskellige tilgange og opfattelser af konversionsprocessen og således også af konvertitten. Den

Forside på Anita Diamants bog om konversion.

københavnske menighed er officielt ortodoks og det er kun i den kontekst, at konversionerne er foregået. Der er ikke tale om klare systematiske omvendelsesprocedurer, men snarere tale om mere eller mindre diffuse, og ofte lidt hemmelige processer, hvor 'retningslinierne' for konversionsprocessen var en slags måling på, hvor parat man var til at konvertere.

Den officielle praksis vedrørende konversion til jødedommen er typisk defineret af den mængde teologiske retninger der findes inden for jødedommen i dag. Ligesom det omkringliggende samfunds grad af sekularisme og øvrige trosmæssige forhold også har stor indflydelse på både den jødiske kontekst og konversionspraksis. Hovedretningerne inden for jødedommen er primært ultraortodoks, moderne ortodoks, traditionel/konservativ og liberal. Over-

rabbinateet i Israel fungerer som den øverste instans inden for jødedommen, i princippet overalt i verden, og som udgangspunkt refereres der hertil, om 'lovgivning' vedrørende konversion. Det er ikke en helt ukompliceret situation. En del af kompleksiteten udgør det forhold, at der ikke er tale om en symbolsk vejledende lovgivning. Det betyder i praksis, at mindre menigheder, der påkalder sig stemplet ortodoks kan risikere at blive underkendt som ortodokse rabbinater, hvis ikke praksis vedrørende bl.a. konversion følges. Et besynderligt paradoks (som afspejler den tidligere nævnte ambivalens) i den sammenhæng er *The Law of Return* (1950), som staten Israel bygger på. Qua *The Law of Return* tildeles mere eller mindre automatisk statsborgerskab til børn og børnebørn af jøder. Det er en juridisk-civil beslutning, som ikke har nogen umiddelbar indflydelse på hvem der så halakhisk (lovmæssigt) betragtes som jøde. På samme tid eksisterer den paradoksale situation, at alle statslige institutioner og majoriteten af den israelske befolkning accepterer det faktum, at man kun kan blive jøde, hvis man gennemgår en aktiv ortodoks konversionsproces. Bortset fra i USA. Her har det stadig større betydning, at den dominerende retning inden for jødedommen i USA er den Liberale Reforme Bevægelse, der har væsensforskellig praksis mht. konversioner. I praksis er der tale om en sekulariseret opfattelse af identitet, mao. at jødedommen kan bæres som en eksistentiel identitet. Derved skelnes der mellem religion som lovanvisning og religion som en del af en kulturel identitet. I mange tilfælde er omskæring f.eks. ikke længere et påkrævet ritual.

Praksis vedrørende konversion er dog også i høj grad kontekstuel betinget. Og den enkelte konvertit bliver både betragtet og interviewet og siden hen anerkendt af den til enhver tid siddende rabbiner inden for de organisatoriske rammer af en menighed. Rabbineren afspejler også sin menighedssammensætning og er derved præget af jødernes forhold generelt i samfundet. Der går mange rygter i den københavnske menighed om hvorvidt det tog den eller den person 2, 4, 6 eller endda 10 år at konvertere. Og der findes

flere beretninger om personer, der aldrig ”fik lov” eller ikke blev godkendt til at konvertere.

Der findes forskellige kategorier af konvertitter: børn af jødiske fædre, partneren til en jøde, af enten religiøs eller sekulær observans, den søgende åbenbaringsfortælling eller personer, der tidligere har opsøgt ideologiske og/eller politiske sammenhænge, der kunne give fastere identitetsmæssige holdepunkter. Men også en sidste kategori er indadtil jødisk kaldt *beth(j)uva*. Det er et individ, der tidligere har været frafalden men nu er tilbage og lever et observant ortodokst liv. Nedenfor følger uddrag og eksempler på de undersøgte konversionsfortællinger.

Fortælling 1: ”Altså det er ham, der har startet det, hvis jeg ikke havde været gift med ham så var jeg ikke konverteret. Det der med det trosmæssige det har jeg aldrig haft noget forhold til. Den der barne-tro mistede jeg mere eller mindre da min far døde.” Kvinden fortæller, at hun egentlig aldrig har troet på Gud. Nok er hun og hendes mand i sin tid blevet viet i en landsbykirke et sted i Danmark. Men derfra og til troen på Gud er der meget langt. Derfor er troen et element, der skal integreres i fortællingen om konversionen. Det gøres ved markørerne ritualer og praksis via ’leve’ regler f.eks. overgangen fra et almindeligt dansk køkken til ekskludering af svinekød og etableringen af et kosherkøkken (dvs. et køkken, hvor mælk og kød adskilles og hvor der kun anvendes koshermærkede fødevarer). Ligeledes har kvinden med sin mand indført et fast ugentligt holdepunkt ved shabbath fredag aften i familien. Det betyder, at familien ikke længere arbejder fredag aften og lørdag. Kvinden fortæller, at det har haft stor indflydelse på familiens levemønstre for både manden og den ene søn. De har begge erhverv, der kræver at man kan arbejde om fredagen og siden konversionen har de måttet omlægge deres arbejdstider som især ligger fredag og lørdag. Men det er altså ritualerne, der giver fornemmelsen af den jødiske identitet. Fortællingen bærer præg af mange refleksionsniveauer og kvinden her lægger da heller ikke skjul på, at den egentlige motivation for at konvertere er mandens konversion og hans ønske om at

manifestere sin jødiske baggrund ved det, at han har en jødisk far og en ikke-jødisk mor. Jeg har kaldt denne form for konversion for individuel konversion. Fortællingen bærer endvidere præg af et særligt varmt forhold til den rabbiner, der har stået som garant for konversionen og som har guidet familien i den mangeårige proces.

Fortælling 2: JE, er kvinde. Hun arbejder bl.a. med jødiske studier, så der er smuk harmoni mellem det private og det professionelle: ”Jeg er vokset op i en fuldstændig irreligiøs familie. Min far er decideret antireligiøs, men heller ikke dansk, så det har givet et andet islæt i vores familie og jeg har nok aldrig tænkt på mig selv som sådan for alvor dansk.”

Kvinden er således knyttet tæt til at skrive om jødedom og hendes vej ind i jødedommen er da også gået fra et biblioteks udvalg af jødisk filosofisk litteratur til konversion 20 år senere. Hun opfatter jødedommen som en forlængelse af hende selv. Jødedommen er tænkning, en religion, der for hende indbyder til høje grader af refleksioner og viden. Hun beretter om de mange epoker i sit møde med jødedommen – fra at være en åndeligt begavet teenager til ægteskabet med en katolik, mor til 3 børn, der ikke er konverteret. Epokerne fortæller også om mødet med personer, der får betydning for hendes færd ind i det dansk-jødiske samfund. Hun har romantiske beskrivelser af det jødiske. Det er autentisk for hende og det tilfredsstillende hendes selvpfattelse, at man per se er anderledes som jøde. Og hun beskriver sin ikke-danske identitet qua farens indvandrerbaggrund. Anderledesheden er på en måde holdepunktet og identifikationsmarkør i hendes fortælling.

Fortælling 3: ”Jeg stiftede bekendtskab med nogle israelere i USA, da jeg arbejdede i USA. Jeg arbejdede for dem og så har jeg altid interesseret mig for ting, der var lidt anderledes, altså jeg har ikke kunnet lide at være en del af en kæmpemængde og være ligesom alle andre. Sådan har jeg altid været. De jøder jeg mødte var så stærke og så varme og kloge med deres identitet. Og så begyndte jeg at holde fast i nogle af deres traditioner.”

Den unge kvinde møder en israelsk mand under et ophold i USA. Tilfældigt kommer hun til at bo i et område i Florida, hvor der er en stor gruppe israelere. Hun er opvokset i en nordsjællandsk provinsby, hvor den eneste tradition hun kan erindre er julen. Religion er et abstrakt begreb for hende, da hun møder sin israelske mand første gang. Manden er ikke religiøs, men israeler af etnicitet. Det har naturligvis betydning for hans kulturelle baggrund, da kulturen i Israel er tæt knyttet til jødedommen. De bliver kærestere og da mandens far dør oplever hun en transformation af mandens sind. Hun beskriver, at han fra dag til dag ændrer adfærd og går med kalot og bærer bedesjal når han sørger. For hende er det en kæmpe omvæltning og hun stiller kun ganske få spørgsmål ved om hun kan acceptere denne transformation. De bliver gift og hendes familie i Danmark møder et helt familiesystem og nogle 'leve'regler, der er så anderledes for dem, at hun i lange perioder oplever ikke at have kontakt til sin danske familie. Hun fortæller, at hun gør det meget klart for dem, at de lever efter kosher spiseregler, og at hun ikke længere vil fejre julen. Hun fortæller også, at flere af hendes sociale relationer forsvinder, men nye opstår. Deres to døtre går i jødisk daginstitution og familien holder alle deres ferier i Israel. Det skal nævnes, at manden ud fra et nøgternt perspektiv måske er knapt så religiøs som hun opfatter ham, men at han måske snarere følger en tradition og et meget patriarkalsk samfund, hvor mændene træder i karakter ved forældrenes død. Hun beskriver i detaljer sin indgang i jødedommen. Hendes trang til at leve efter de relativt strenge 'leve'regler træder meget stærkt frem i fortællingen; julen er for hende med ét blevet en form for afgudsdyrkelse, hun vil gerne leve op til de 1800 forskellige jødiske religiøse leveregler (*Mitzvot*), der findes (hvoraf 800 af dem opfyldes ved at leve i Israel). Hendes forståelse af hvad der er religion og hvad der er etnicitet/kulturelle mønstre er ikke særlig klar. For hende er alt hvad jødedommen repræsenterer defineret af manden. "Religion tvinger dig til at vælge og kende konsekvenserne af valget" fortæller hun. Og hun understreger, at hun er blevet et bedre menneske og har fået en rodfæstet

identitet. Hun beskriver således grænser i hendes liv, som ikke tidligere eksisterede og viser tydeligt hvordan hendes livsrytme er klart defineret ved praksis og ritualer. Hun har således også skabt sig sociale relationer ved at indgå i politiske transnationale netværk og oplever her et fællesskab, der bekræfter det valg hun har taget.

Fortælling 4: "Ja, jeg manglede ståsted, perspektiv og orden. Jeg har været ansat i en børnehave, der kan jeg huske, at, altså der bliver man konfronteret meget med moral fordi børnene de er afhængige af, hvad du giver dem lov til og ikke giver dem lov til. Der kunne jeg mærke, at jeg var i store vanskeligheder. Altså jeg skulle lige veje for og imod, altså hvorfor måtte de det og det og ikke noget andet."

PO, er en ung mand i starten af 20'erne, i gang med en akademisk uddannelse, som han har opgivet at tage, om end den har introduceret ham til en religion han ikke kendte – jødedommen. Han fortæller om at skabe mening med livet. Han afspejler en post-moderne identitetsfortælling om kulturel frisathed og autoritetsfravær. Hans fortælling giver et billede af et søgende menneske på jagt efter et referencepunkt, som enten er G-d eller Fremmedlegionen, fortæller han. Hvorfor skal jeg overhovedet spise? spørger han retorisk. Det har religionen et bud på. Og på den måde bliver jødedommen et referencepunkt for identitet og identifikation i hans fortælling. Han fortæller om det manglende livsperspektiv i sin opvækst, fraværet af moral og orden. På én og samme tid er dette en fortælling om høj grad af refleksion og religiøse reglers indflydelse på det rodløse individ. Han fortæller, at det er vigtigt at bibeholde dualismen, forskellen på mænd og kvinder, det må ikke opløses, da mening så forsvinder. Tro er en konsekvens af det modsatte. Han er i sin første fase af konversionen og oplever først 10 år senere at sætte punktum for optagelsesprocessen. Undervejs rejser han fra retning til retning – fra ortodoksi tilbage til sekularitet. Han fortæller, at han sigter mod det fællesskab, der lever op til hans forventninger, og hvor kosmologi, helhed, balance og The upper world er genstand for hans livsforståelse. I processen

distancerer han sig fra sin egen familie. Han ser sig selv som 'skifting' (en særling, et udskiftet barn) og oplever, at denne skiftingsidentitet passer som fod i hose med jødedommen. Jeg kalder hans fortælling for en religiøs konversion.

Konversionsfortællinger og moderne identiteter

Fortællingerne om konversion til jødedommen belyser både den livsstilsfunderede symbolske religiositet, de mange aspekter af jødiske identiteter, og de utallige faktorer, der spiller ind på selve konversionsprocesserne. Med artiklen og den undersøgelse, som fandt sted for nogle år siden, har jeg ønsket at sparke et bidrag ind til diskussionen om udviklingen dels af moderne jødiske identiteter, dels om mødet og den konstante udveksling mellem det jødiske og ikke-jødiske. Dernæst var artiklen oprindeligt tænkt ind i en mere konversionsvidenskabelig kontekst, hvortil artiklen med sit meget fokus på identitet og væsentligt mindre fokus på det religionsvidenskabelige måske passer mindre. En afgørende konklusion er således, at konversionsfortællingerne kan anvendes til belysning af hvad det jødiske består af, hvad moderne identiteter består af, og at det giver mindre mening at isolere konversionerne til at være 'rene' udtryk for

religiøse praksisser og religiøse handlinger. Konversionerne er på alle mulige måder påvirket af de samfundsmæssige bevægelser både inden for og uden for de jødiske kontekster. Og sidst, men ikke mindst, også er et bidrag til at betragte forskning i og om jødedom, jødisk kultur og historie som et generelt bidrag til identitetsforskning og analyser af moderne identitet.

NOTER

¹ Egon Mayer et.al. (1979, 1983, 1987, 1989) www.egonmayer.com

² Se bl.a. ref. til John Damsager på http://www.ku.dk/satsning/religion/indhold/pdf/rapport_konversionsmodeller.pdf

³ Saul Lieberman: *Palestine in the Third and Fourth Centuries*, The Jewish Quarterly Review, New Series, Vol. 37, No. 1, 1946, pp. 31-54

⁴ http://www.jpr.org.uk/Reports/PJC_Reports/European_Jewish_Identity_2004/european%20_jewish_identity_2004.htm

⁵ Herbert J. Gans: *Symbolic Ethnicity and Symbolic Religiosity*, Towards a comparison of Ethnic and religious acculturation, Ethnic and Racial Studies 17, p. 577-592, 1994

⁶ Ethnic groups and boundaries. The social organization of culture difference. Oslo, Universitetsforlaget, 1969.

⁷ Zygmunt Bauman: *Soil, Blood and Identity*, The Sociological Review 40 (4): 675-701, Blackwell Publishers, 1992

⁸ Gerd Bauman: *Contesting Culture*, The Multicultural Riddle, 1999

⁹ Ibid: 1994